

Dragi učenci,

pred vami so navodila za delo v 3. tednu.

1. Najprej preglejte rešitve, ki se nanašajo na obravnavo Martina Krpana.
2. V 2. tednu ste v zvezek prepisali tudi podatke iz 2. ppt: **Fran Levstik: Martin Krpan**. V navodilu ni pisalo, da prepišite še 1. in 2. stran v tem ppt. Prosim, da to storite sedaj.
3. V zvezek oblikujte tabelo, ki jo najdete v berilu pod besedilom Pegam in Lambergar. V njej boste primerjali obe besedili. Izpolnite jo, nato podatke v tabeli oblikujte v strnjeno besedilo.
4. Nato v zvezek prepišite, kaj je pripovedka.

Pripovedka

Pripovedka pripoveduje o **posebnih dogodkih**. V njej nastopajo **ljudje iz ljudstva**, ki pa imajo **pogosto nadnaravne lastnosti**. Junaki so lahko **zgodovinske osebe** ali pa **izmišljene**. Pripovedka je **plod domišljije**, postavljena pa je **v realno okolje**, pogosto je tudi **časovno določena**. Poznamo:

- **Zgodovinske pripovedke** (ljudska: Kralj Matjaž). Zgodovinska oseba je v ljudski domišljiji dobila nadnaravne poteze.
- **Junaške pripovedke** (ljudska: Peter Klepec). Junaki so preprosti ljudje, a izmišljeni.
- **Razlagalne pripovedke** (ljudska: Rabeljsko jezero). Razlagajo nenavadne pojave, zgodovinska dejstva.
- **Živalske, rastlinske pripovedke**: zgodbe s poosebljenimi živalmi in rastlinami.

Poznamo tudi **umetne pripovedke**: 1. slovenska umetna pripovedka je Martin Krpan (F. Levstik).

5. Prebrali boste humoresko, pisatelja Josipa Jurčiča. S pomočjo sličic poskušajte razvozlati njen naslov.

6. Nato sledite navodilom, ki so vezana na humoresko, ta so v dokumentu napisana z modro barvo, in jih v svoj zvezek ne prepisujete.

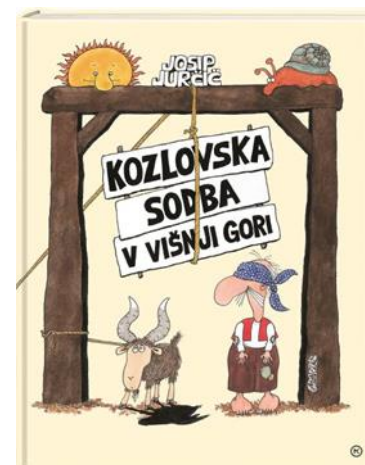
V zvezek napišite naslov:

Josip Jurčič: Kozlovska sodba v Višnji Gori.

V berilu je le odlomek te znane humoreske. Da boš bolje razumel besedilo, preberi celotno besedilo, potem pa lahko poslušaš tudi radijsko igro, tako bo delo prijetnejše (lahko poslušaš tudi zvečer, pred spanjem). Naloge, ki sledijo, se navezujejo le na odlomek v berilu.

Zvočni zapis: <https://www.youtube.com/watch?v=yN6iQz6WgDI>

Besedilo: https://sl.wikisource.org/wiki/Kozlovska_sodba_v_Vi%C5%A1nji_Gori

Naloge rešuj v zvezek. Odgovore boš zapisal v celih povedih, zato ti navodil oz. vprašanj ni treba prepisovati.

1. V obliki ribje kosti predstavi vsebino zgodbe.
2. Kakšen vtis so nate napravili Višnjani? Jih lahko primerjaš z Butalci?
3. Kakšna imena daje pisatelj Višnjanom? Razloži imena Žužnajl, Slamorezec, Gobežel, Zaropotaj.
4. Tožnik in zagovornik kozla Lisca imata različne poglede na kozlovo krivdo. Na koga se sklicuje Gobežel?
5. Ali razsojajo mestni očetje povsem nepristransko? Ali se da dokazati, da je v ozadju tudi nekaj osebnih zamer in koristi?
6. Kako se odzivajo ljudje? Po lastni presoji ali pod vplivom zagovornika ali tožnika?
7. Na podlagi česa meniš, da je ta pripoved humoreska? Izpiši 3 primere, ki se ti zdijo komični in svojo izbiro utemelji.
8. Iz pripovedi izpiši 3 stalne besedne zveze in jih razloži.

9. Sedaj ko poznaš vsebino Kozlovske sodbe v Višnji Gori, si izmisli primer, ki bi se lahko zgodil v resničnem življenju, za katerega bi rekli: »To ja pa res prava *kozlovska sodba*!«

Prepiši v zvezek Stopnjevanje, Humoreska, Vsevedni pripovedovalec, Josip Jurčič.

Stopnjevanje

Z naštevanjem dejanj ali lastnosti v pomenu kopičenja oziroma pretiravanja nastane **stopnjevanje**. Primer: Stojte, nehajte, jenjajte, zlega ne delajte ...

V odlomku iz berila poišči še en primer stopnjevanja, ki se nanaša na to, kako kozel je.

Humoreska

Humoreska je kratka in šaljiva zgodba, v kateri je pisatelj kritičen do slabih navad ljudi, npr. podkupljivosti, koristoljubja, obračanja po vetru, tožarjenja ... Ljudi, ki imajo takšne navade, prikaže na šaljiv način, toda nikoli ne žali.

Pri bralcu vzbuja smeh z rabo šaljivih imen, Zaropotaj, Slamorezec, Krivostegno itd., s smešno zunanjo podobo in značajem, z raznimi nesmisli, s pretiravanjem v nenavadnih in čudnih dogodkih. Ker je dogajanje v humoreski predstavljeno na komičen način, pravimo, da vsebuje **komično perspektivo**.

Vsevedni pripovedovalec

Pripovedovalcu, ki pripoveduje zgodbo v 3. osebi (redkeje v 1. osebi), ki vse ve in vse vidi, ki pozna celo čustva in skrite misli posamezne književne osebe, pravimo vsevedni pripovedovalec.

(Čeprav pripovedovalca ni zraven, ve vse, kar se dogaja in še več, pozna misli, želje, preteklost ... vseh književnih oseb.)

Če zgodbo pripoveduje ena od književnih oseb v prvi osebi, pravimo, da ima delo **prvoosebnega pripovedovalca**. Prvoosebni pripovedovalec ve le tisto, kar se dogaja njemu oz. kar so mu povedali drugi, zgodba je torej podana skozi njegove oči.

Primer: V berilu si preberi Sue Townsend: Skrivni dnevnik Jadrana Krta ali Daniel Defoe: Robinson Crusoe na samotnem otoku.

Preberi spodnja odlomka iz Kozlovske sodbe v Višnji Gori in ugotovi, kateri odlomek ima prvoosebnega pripovedovalca in kateri tretjeosebnega oz. vsevednega. Ugotovitev v celi povedi zapiši v zvezek.

a) *Veliko sicer vem o Višnji Gori, vem na priliko o nekem slovečem polžu povedati in drugo, pa tega ne bom raznašal. Tudi o tisti glasoviti češnji, ki baje v Višnji Gori raste in rodi že dokaj let, pa ne vedo Višnjanje, ali so češnje črnice ali belice, ker jih otroci vselej zelene pojedjo - tudi o tej ne bom govoril, temveč za zdaj naj samo višnjansko sodnijsko bistrournost pohvalim, naj namreč povem, kako je tekla v starem času sloveča pravda zastran kozla Lukeža Drnulje in nepopasenega vrta Andraža Slamorezca.*

b) *Vse Višnjanke skoraj s svojimi otroki se v jok spuste, ko zaslišijo ta govor o polževih čednostih. Kakor bi mignil, bilo je veliko število veljavnih mož za Gôbežla in pomiloščenje Drnuljevega Lisca. Strahoma je tožnik Slamorezec videl to premembo misli mestnih sodnikov in tekal okrog, da bi jih zopet vsaj polovico na svojo stran nazaj pridobiti. In res vstane vdrugič starešina Žužnjal in v dolgem govoru glasuje za kozlovo in Drnuljevo smrt baje tako izvrstno, da so se zdajci Višnjanje razpolovili na dve stranki, ena za milost, druga, manjša, za smrt kozlovsko.*

Spodnjo povedi pretvori tako, da bo imela prvoosebnega pripovedovalca.

On je ravno nekaj kislega mleka posrebal za popoldanje kosilo in je ravno premišljal - vedi ga bog kaj - ko Drnuljevega kozla ob plotu zapazi in njegovo hudobno namembo razvidi.

Josip Jurčič

Josip Jurčič (1844–1881) se je rodil v družini bajtarja in samostanskega kočijaža na Muljavi pri Krki. Šolal se je v Ljubljani (normalka, gimnazija). Sledil je literarnim napotkom Frana Levstika in zavzeto prebiral Walterja Scotta. Jurčičeva prva besedila so Spomini na deda, Jurij Kozjak, slovenski janičar in Domen. Poklicna pot novinarja in časopisnega urednika ga je vodila v Maribor, na Dunaj in v Sisak. Snov za svoja pripovedna dela je jemal iz kmečkega življenja (Sosedov sin), malomeščanskega okolja ter iz bližnje in daljne preteklosti (zgodovinska snov: Rokovnjači; o vojaških beguncih: Domen, o tihotapcih: Tihotapec). Napisal je prvi slovenski roman Deseti brat, vrsto kratkih pripovedi, dve tragediji (Tugomer in Veronika Deseniška) in seveda humoresko Kozlovska sodba v Višnji Gori.

Preberi zanimivost o delu.

Jurčičeva humoreska je do danes prevedena v 13 jezikov, od tega je v angleški jezik kar dvakrat. Sledijo ji še prevodi v francoski, španski, hrvaški, nemški, poljski, italijanski, ruski, grški, danski, madžarski in kitajski jezik. Poleg tega je izdana tudi Kozlovska sodba v stripu.

